

Van Hei naar Turf

Afftekantoor Wachtebeke - toelatingsnummer P109112
V.u. Griet Buyse, Schuiterstraat 34 C, 9031 Drongen

natuurpunt
Moervaart-Zuidlede

Inhoud

Aandenken aan Norbert Van Acker	3
Activiteiten lente 2023.....	4
Libellenrijkdom op de Turfmeersen	6
De geuren en kleuren van het Heidebos	10
Heidebossprokkel	14
Heidebos en Zandberg groeien	15
Startdagen voor nieuwe vrijwilligers	16
Terugblik winterwandeling Turfmeersen	18
Een van de vele natuurzorgdagen.....	18

Lidgeld

Het lidgeld van Natuurpunt bedraagt 38 euro per gezin. Als lid krijg je het tijdschrift Natuur.blad en dit afdelingstijdschrift, geniet je van een aanzienlijke korting op producten uit de Natuurpunt Winkel en neem je gratis deel aan geleide wandelingen. Over deze en nog andere voordelen die je hebt als Natuurpuntlid, lees je meer in Natuur.blad of op www.natuurpunt.be. Leden kunnen zich abonneren op Natuur.focus, het natuurhistorisch tijdschrift en/ of Natuur.oriolus, het tijdschrift over vogels. Een abonnement voor één van beide kost 14 euro bovenop het lidmaatschap, voor beide geniet je 20% korting. Lidgeld en / of abonnementsgeld kan je storten op IBAN: BE17 2300 0442 3321 met vermelding van naam of lidnummer (voor de hernieuwingen) en Natuur.focus en / of Natuur.oriolus (voor de abonnementen).

Werkten mee

Griet Buyse, Maatje den Herder, Sabine De Pauw, Gert Du Cheyne, Marc Geerinck, Ilse Theunis, Rosemarie Theuwissen, Peter Wesemael

Foto's

Foto's: zie binnenin tijdschrift
Foto voorpagina: Zwarte specht, Gert Du Cheyne

Samenstelling & layout

Sabine De Pauw en Griet Buyse

Redactieadres

'Griet Buyse, Schuiterstraat 34C,
9031 Drongen, 09 329 55 45, 0478
23 22 19, griet.buyse@gmail.com

Steun

Steun de projecten van Moervaart-Zuidlede. Een gift is fiscaal aftrekbaar vanaf 40,00 euro (alle giften in één jaar aan Natuurpunt vzw worden samengeteld).

Rekeningnummer IBAN BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt Beheer vzw.

Vermeld één van onze projectnummers:

- **Moervaart-Zuidlede 3617**
- **Heidebos 6636**
- **Turfmeersen 6113**
- **Reepkens 6119**
- **Zandberg 6668**

Norbert, we gaan je hard missen

Aandenken aan Norbert Van Acker

MAATJE DEN HERDER

Net nadat ons vorige tijdschrift verscheen, kregen we het droeve bericht dat Norbert Van Acker overleden is.

Toen 30 jaar geleden het natuurreservaat De Turfmeersen aangekocht werd door De Wielewaal, werd ook de plaatselijke afdeling opgericht. Norbert was er al vroeg bij en vanaf het moment dat De Wielewaal samen met Natuurreservaten overging in Natuurpunt, werd hij daar verder actief.

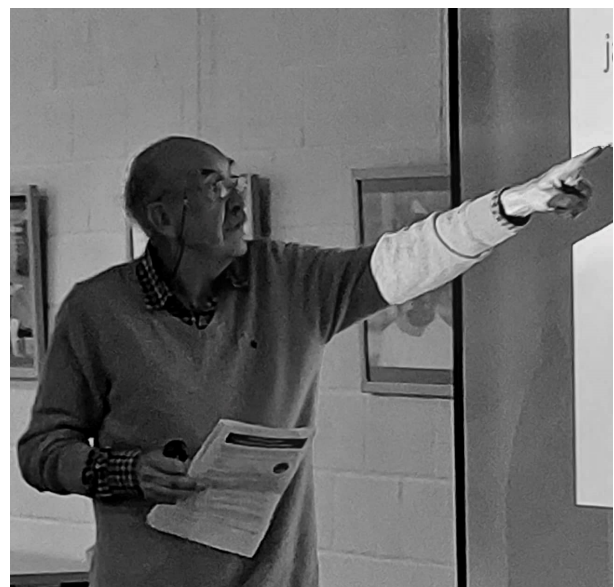
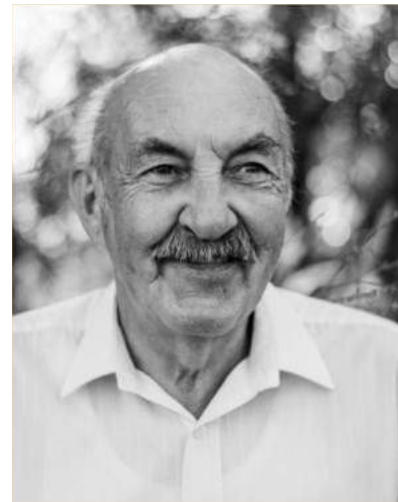
Norbert stockeerde jarenlang het materiaal van Natuurpunt in zijn schuur, zoals nestkastjes, tenten en voedersilo's. Vaak hielp hij ook op infostands van activiteiten waarop onze afdeling aanwezig was. Hij was een vast waarde op de bestuursvergaderingen. Omdat hij een 14-tal jaar geleden last kreeg met zijn gehoor, stopte hij met vergaderen. Hij bleef echter wel actief met veel andere taken.

23 keer organiseerde hij een fietszoektocht voor Natuurpunt, die minutieus werd voorbereid. Legendarisch was zijn uitleg bij de prijsuitreiking. Steevast startte hij met een mop. Langs de zoektocht werden de deelnemers uitgedaagd met weetjes en zoekplaatjes. Fietsers die jaarlijks deelnamen, kenden zijn "trucken van de foor" en kaapten de eerste prijzen weg. Jaarlijks organiseert Natuurpunt een bomen- en struikenverkoop. Norbert was één van de vaste verdelers en leverde de bestellingen aan huis.

Vele jaren zetelde Norbert ook in de milieuadviesraad van Lochristi. Jarenlang maakte hij foto's van omgezaagde knotwilgen en stuurde die door naar de gemeente. Hij was erg teleurgesteld dat er weinig of niets mee gedaan werd.

Norbert was een natuurliefhebber in hart en nieren die dat zo goed mogelijk probeerde waar te maken in zijn eigen tuin. Vleermuizen maken dankbaar gebruik van zijn oude schuur en zijn hoogstamboomgaard. In de zomer ging ik met een batdetector luisteren. We zagen en hoorden dwerg- en grootoorvleermuizen. Als je er op bezoek kwam kreeg je steeds een rondleiding in zijn tuin. Hij deelde met plezier kersen, aardbeien en rabarber uit.

Norbert, we zullen je missen.

Activiteiten voorjaar 2023

Zondag 19 maart (14-16u) Op kraambezoek bij de reigers van Puyenbroeck

Deze wandeling wordt georganiseerd samen met het provinciaal domein Puyenbroeck.

Inschrijving verplicht via: 09 342 42 17 of puyenbroeck.educatie@oost-vlaanderen.be

Waar: Ingang Sportcomplex Parking 2 Provinciaal domein Puyenbroeck, Stenenbrug, Wachtebeke

Zaterdag 18 en 25 maart STARTDAGEN nieuwe vrijwilligers

Over heel Vlaanderen zijn veel vrijwillige handen nodig om onze natuur verder uit te breiden en te beschermen. Iedereen die interesse heeft in de natuur en wil helpen is welkom!

We geven aan het begin van elke halve dag een woordje uitleg over de mogelijke taken bij onze Natuurpunt-afdeling. Van werkjes in het bos tot cake bakken, een artikel schrijven in ons tijdschrift, boekjes bussen, enz ... Daarna pakken we samen een stukje heide aan tijdens de heidezorgdag. Ook als dit fysiek niet lukt voor jou, ben je welkom op de intro.

Kom je ook langs? Het is de ideale manier om eens te proeven van de beheerwerken of kennis te maken met onze vaste vrijwilligers die je graag mee op sleeptouw nemen.

's Morgens starten we om 9:00, 's middags om 13:30 aan Parking 2, kant Wachtebeke. Je kiest wanneer het jou het best uitkomt. Stuur ons even een berichtje op info@heidebos.be wanneer je wenst aan te sluiten. Of schrijf je in via www.heidebos.be/kalender

Natuurpunt zorgt voor een natje en droogje. Meer info lees je ook op pagina 16 en 17. Meer info ook op: www.heidebos.be/heidezorg

Zondag 30 april 2023 (14-16u30) In het spoor van de Galloways

Ook dit jaar leidt onze conservator Gert Du Cheyne ons weg van de geijkte wandelpaden en kiezen we resoluut voor de smalle paadjes van de Galloways. Door het kreupelhout zoeken we onze medebeheerders van het Heidebos.

Na de wandeling is er gelegenheid tot een drankje en gebak in de boshut. **Opmerking:** Honden worden op deze wandeling niet toegelaten.

Tijdig inschrijven is noodzakelijk!

Inschrijven via www.heidebos.be/kalender
Kom je met meerdere personen van hetzelfde gezin, dient ieder gezinslid zich individueel in te schrijven.

Afspraak: Parking 2 Heidebos, Knokkestraat Wachtebeke
Meer informatie en gids: Gert Du Cheyne, 09 345 83 33, gert.du.cheyne@gmail.com

Zondag 11 juni 2023 (14-16u30) Turfmeersen op z'n zondags met wateronderzoek

Verzamelen om 14u aan de Terwestbrug in Moerbeke. Na een wandeling door de Moervaartdepressie komen we in het natuurgebied de Turfmeersen. Daar staat begin juni een massa bloemen van schrale weiden in bloei: geel, roze, ... We genieten eerst van dit uitzonderlijk spektakel.

Daarna richten we onze blik op de Moereloop. Hierin vinden we een allegaartje aan dierlijk leven: dikkopjes, waterkevers, libellenlarven, salamanders, ... Met schepnetjes brengen we die boven. In bakjes kunnen we die dan goed bekijken voor we ze terugzetten.

Afsluiten in de schuur kan met een natje en een droogje om de reservatenkas wat te spijzen. **Opmerking:** Honden worden op deze wandeling niet toegelaten. Van 14u-16u30

Tijdig inschrijven is noodzakelijk!

Inschrijven via www.heidebos.be/kalender
Kom je met meerdere personen van hetzelfde gezin, dient ieder gezinslid zich individueel in te schrijven.

Meer informatie: Marc Martens, 09 345 78 63, 0468 300 310, marcmartens1953@hotmail.com
Afspraakplaats: Verzamelen om 14u aan de Terwestbrug in Moerbeke (einde Pryckestraat, Moerbeke), Terwestbrug, 9180 Moerbeke

Fietszoektocht zomer 2023

De organisatie van een fietszoektocht verzorgen zoals Norbert dat deed, kunnen wij helaas niet. Norbert is niet te evenaren. Natuurpunt Moervaart-Zuidlede zal haar best doen om een waardig alternatief klaar te stomen tegen deze zomer.

Meer info op www.heidebos.be, via info@heidebos.be en in ons volgend tijdschrift (eind juni).

Zaterdag 17 juni 2023 (21-23u) Midzomernacht in het Heidebos

Denk je dat er bij het vallen van de duisternis niets te beleven valt in de natuur? Overtuig jezelf van het tegendeel met deze begeleide sfeervolle avondwandeling. De kans is groot dat we uilen en ander nachtlevens kunnen observeren. Op het einde laat de Nachtvlienderwerkgroep Waasland ons zien welke nachtvinders er 's nachts allemaal rondfladderen in het Heidebos.

Er kan nagepraat worden rond en in de boshut aan de open haard met o.a. frisdrank, Gageleer (biobier van Natuurpunt) en koffie. Gezelligheid troef.

Opmerking: Honden zijn niet toegelaten.

Tijdig inschrijven is noodzakelijk!

Inschrijven via www.heidebos.be/kalender

Afspraak: Parking 2 Heidebos, Knokkestraat Wachtebeke
Meer informatie en gids: Gert Du Cheyne, 09 345 83 33, gert.du.cheyne@gmail.com

Komende activiteiten

Van zodra er meer details bekend zijn van nieuwe activiteiten, plaatsen wij deze info op onze website www.heidebos.be. Daar kan je altijd alle info raadplegen.

Zondag 7 mei 2023 (9-18u) Daguitstap naar Zeeland

Altijd leuk een uitstap te maken naar Zeeland. Gegarandeerd heel veel te zien zoals weidevogels, ganzen, eenden,... Begin mei hopen we ook al leuke planten te ontdekken. Wie weet, misschien zien we al de eerste orchideeën bloeien. We bezoeken het prachtige Plan Tureluur dat vorm kreeg in de Flauwers en Wevers Inlagen. We wandelen vlakbij Zierikzee. 's Namiddags verkennen we de duinen van Oranjezon, waar we misschien wel nachtegaal horen.

Meebrengen: verrekijker, vogelgids, eventueel telescoop, aangepaste kledij, picknick. We eten onze boterhammen op een plek waar we ook een soep of drankje nuttigen. Stevige wandelschoenen volstaan.

Schrijf zo snel mogelijk in! Inschrijven via www.heidebos.be/kalender Of laat spoedig je (mogelijke) interesse weten via info@heidebos.be

Praktisch: vertrekken kan om 9u uit Wachtebeke (via carpooling), Dr. J. Persynplein (ter hoogte van Cultuurcentrum/BIB) ofwel ter plaatse afspreken om 10u15
Meer informatie: Maatje den Herder, 0498 08 48 74, maatjedenherder@gmail.com

Steek jij ook de handen uit de mouwen?

Elke maand organiseren we meerdere dagen om in de natuur te werken. Keuzes te over!

Elke tweede zaterdag en vierde maandag van de maand werken we in één van onze gebieden: de natuurzorgdagen.

Elke andere zaterdag tot eind maart dragen we specifiek zorg voor de heide in het Heidebos: onze heidezorgdagen (van begin oktober tot eind maart, daarna rust wegens broedseizoen). We verwelkomen je heel graag! We zorgen ervoor dat het gezellig (samen)werken is!

Aanspreekpunt voor de **maandagen**: Thierry Van Driessche, thierry.van.driessche@telenet.be

Aanspreekpunt voor de **zaterdag**en: heidezorg@heidebos.be (alle zaterdagmiddagen, 13-17u, behalve de 2de zaterdag van de maand) of natuurzorg@heidebos.be (2de zaterdag en 4de maandag, halve of hele dag mogelijk) of Marc Geerinck, 0473 33 50 38 of (algemeen) Annemie Philips, 0494 15 28 54, info@heidebos.be

Tijdens de **natuurzorgdagen** staan vaak erg gevarieerde werken op het programma van onze natuurzorgdagen. Afsluitingen herstellen, bomen knotten, hout sorteren en zagen, infrastructuur kuisen en herstellen, werken aan de poel, maaisel afvoeren, maaien, Amerikaanse vogelkers verwijderen, vervallen koterijen opruimen, afsluiting vrijmaken van overhangende struiken,...

Bij de **heidezorgdagen** focussen we ons op de zorg voor de heide. De bedoeling is om elke keer een stukje heide grondig te verzorgen. De voornaamste taken zijn: strooisel verwijderen, ongewenste begroeiing verwijderen, boomstammetjes stapelen voor insecten en levendbarende hagedis.

Twee dingen zijn zeker: vele handen maken het werk licht(er) en samen werken in de natuur is gezellig! Dank aan al wie heel soms of vaak een handje komt toesteken!

Libellenrijkdom op de Turfmeersen

TEKST EN FOTO: PETER WESEMAEL

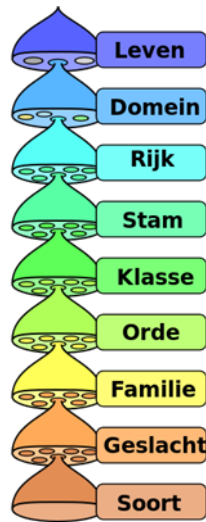
Een kleine tien jaar geleden werd de Moerenloop, een waterloop die over ons reservaat de Turfmeersen loopt, grondig hersteld. Er werd slib geruimd en afval verwijderd. Hierdoor werd meer ruimte gemaakt voor de zeldzame lidsteng. Maar niet enkel planten profiteerden van de uitgevoerde werken. Ook het dierenleven kon dankzij die werkzaamheden heropleven. Niet in het minst geldt dat voor de libellen.

Wat is een libel?

Dit lijkt misschien een wat overbodige vraag. Iedereen kent toch libellen: die insecten die als een soort mini helikopters aan het water rondsnoeren.

Maar toch hoor je vaak naamsverwarring en worden de termen libel, juffer, waterjuffer en zelfs glazenmaker wel eens door elkaar gebruikt.

Om de puntjes op de i te kunnen zetten moeten we dus even een licht wetenschappelijke zijsporing maken. In de biologie worden alle soorten organismen geordend op grond van hun evolutionaire verwantschap. Elk levend organisme behoort tot een bepaalde soort. Verwante soorten worden gegroepeerd in geslachten en deze dan weer in families. Meerdere families vormen een orde, enzovoort...

Zo vormen alle insecten in dit systeem de klasse van de *insecta*. Er zijn in deze klasse een dertigtal verschillende ordes, zoals kevers, sprinkhanen en vlinders, en dus ook de orde van de libellen (orde *Odonata*). En hier begint de verwarring. De libellenorde is namelijk onderverdeeld in twee onderordes: de juffers en de 'echte' libellen. De 'echte' libellen worden echter vaak kortweg 'libellen' genoemd, waardoor enige spraakverwarring optreedt. Met 'libellen' kan dus zowel de hele groep (dus inclusief juffers) worden bedoeld, of alleen de 'echte' libellen. En als we over een glazenmaker spreken, dan bedoelen we een soort echte libel die tot de familie van de glazenmakers (*Aeshnidae*) behoort. Glazenmakers zijn binnen de libellenorde immers maar één van de negen libellenfamilies die bij ons voorkomen. Een andere familie zijn de waterjuffers. En dan heb je ook nog de andere zeven families: breedscheenjuffers, pantserjuffers, beekjuffers, korenbouten, glanslibellen, bronlibellen en rombouten.

In die negen families komen in België een 70-tal soorten voor. Maar over de wereld zijn ruim 6000 soorten libellen beschreven.

Libel of juffer?

Een belangrijk verschil tussen een echte libel en een juffer wordt snel duidelijk als we er even hun Latijnse naam bijhalen. De juffers vormen de onderorde van de *Zygoptera*, wat 'gelijkvleugeligen' betekent. De *Anisoptera* of 'ongelijkvleugeligen' zijn dan weer de echte libellen. Bij de juffers hebben voor- en achtervleugels namelijk dezelfde vorm, terwijl bij de echte libellen de achtervleugels aan de basis breder zijn dan de voorvleugels. Daarnaast rusten de juffers met hun vleugels meestal langs of boven hun lange en dunne achterlijf samengeklapt. Echte libellen rusten meestal met de vleugels gespreid, of zelfs schuin naar beneden gehouden. De echte libellen zien er ook veel robuuster uit, met meestal een breder achterlijf. Ze hebben grote ogen, die elkaar boven op de kop (bijna) raken. Bij juffers raken de ogen elkaar niet en zijn ze geplaatst aan de zijkanten van de kop.

Boven: azuurwaterjuffer / Onder: libellenlarve

Bloedrode heidelibel

Libellen als indicator

Libellen zijn belangrijke indicatoren voor de kwaliteit van waterrijke natuurgebieden. Hun gevoeligheid voor watervervuiling, overbemesting, verzuring en verdroging maakt dat de aanwezigheid van bepaalde soorten ons iets zegt over de kwaliteit van het leefgebied. Ze reageren immers snel op veranderingen die mensen steeds in het leefmilieu menen te moeten aanbrengen. Zelfs over de meest zorgwekkende verandering, die van het globale klimaat, drukken zij ons met de neus op de feiten. Dat libellen ons iets zeggen over waterkwaliteit is niet zo verwonderlijk. Ze leven immers het grootste deel van hun leven, als larve, onder water. Dat larvestadium kan één of enkele jaren duren en is dus een stuk langer dan hun volwassen leven boven water, als zgn. imago.

Blauwe glazenmaker

Die imago's worden, afhankelijk van de soort en de weersomstandigheden, slechts enkele weken tot enkele maanden oud. Juffers leven daarbij gemiddeld korter dan 'echte' libellen. De bruine- en noordse winterjuffer vormen hierop een uitzondering. Dit zijn twee soorten die als imago overwinteren, waardoor ze zo'n acht maanden oud kunnen worden.

Libellen inventariseren

Als in een natuurgebied veel verschillende libellensoorten voorkomen kan je er dus gerust op zijn dat er veel variatie in water- en oeervegetatie is, een goede waterkwaliteit en een goed beheer. En omgekeerd kan het ontbreken van bepaalde libellensoorten een signaal zijn dat de beheerdoelen best bijgesteld worden. Voor ons reservaat de Turfmeersen is het dus zeer nuttig om de libellen die er voorkomen te inventariseren. De website "waarnemingen.be" is daarbij een meer dan handig hulpmiddel. Op die website kan iedereen natuurwaarnemingen opslaan en delen via internet. Elke dag posten tienduizenden waarnemers hun waarnemingen op de website. Een team van meer dan 200 vrijwilligers kijkt de waarnemingen na. Die validatoren zijn elk specialist in een bepaalde soortgroep, zoals libellen. De website levert zo een schat van informatie over welke soorten waar in ons land voorkomen.

Waarnemingen op de Turfmeersen

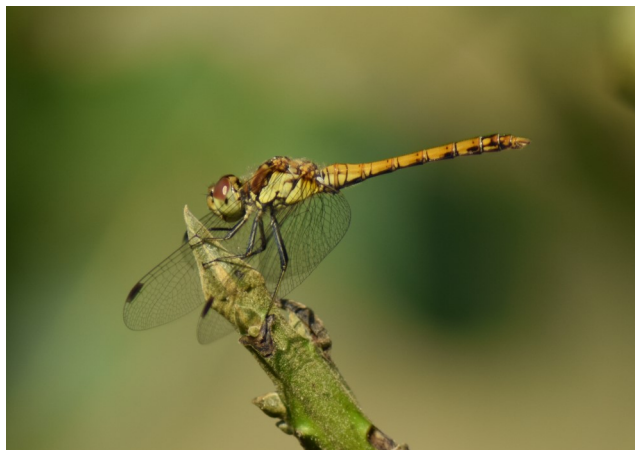
Zo zijn dus ook voor de Turfmeersen wel wat libellen-waarnemingen opgeslagen bij “waarnemingen.be”. Al moet het gezegd dat libellen waarnemen minder populair is dan bvb. vogels of paddenstoelen. Het aantal waarnemers en waarnemingen op de Turfmeersen is daardoor nog relatief beperkt. Maar als ik de waargenomen libellensoorten van de voorbije 10 jaar eens op een rijtje zet blijkt toch wel dat er een grote soortenrijkdom wordt gezien. Er werden sinds 2013 maar liefst 32 verschillende soorten libellen op de Turfmeersen waargenomen. Die worden natuurlijk niet elk jaar alle 32 gespot. Sommige daarvan zijn slechts in één of in enkele jaren gezien, maar gezien het beperkt aantal waarnemers wil dit nog niet zeggen dat ze in andere jaren niet aanwezig kunnen geweest zijn. Het ‘Coronajaar’ 2020 was met 23 waargenomen soorten een topjaar. Dat heeft mogelijk niet alleen met het toen warme weer te maken.

Bij de in totaal 32 waargenomen soorten zijn er ook vijf die als zeldzaam worden beschouwd, waaronder de zwervende heidelibel. Net als de zuidelijke heidelibel en de zuidelijke glazenmaker is dit een soort die grote zwerftochten kan maken. Dat die in een bepaald gebied wordt waargenomen wil dus niet zeggen dat ze er zich ook voortplant. Wel is het zo dat deze zuidelijke soorten hun leefgebied de laatste jaren flink naar het noorden hebben uitgebreid. Het aantal waarnemingen in België is de afgelopen jaren dan ook toegenomen en ook voortplanting wordt meer en meer vastgesteld. Hier zien we dus de klimaatverandering duidelijk aan het werk.

Kwetsbare soort

Bijzonder zijn ook de waarnemingen van de **steenrode heidelibel**. In 2021 werd een nieuwe Rode Lijst van de libellen van Vlaanderen opgemaakt door onderzoekers van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). Rode lijsten worden volgens internationale afspraken opgemaakt en bepalen hoe groot de kans is dat een soort zal uitsterven. Dit gebeurt op basis de gegevens over het voorkomen in de laatste 10 jaar. Daarbij worden de bekeken soorten gerangschikt in categorieën, gaande van ernstig bedreigd tot momenteel niet in gevaar. Het INBO besluit dat van de 70 soorten libellen die ooit in Vlaanderen werden waargenomen er 7 ernstig bedreigd zijn, 4 soorten zijn bedreigd en eveneens 4 zijn kwetsbaar. Nog één soort wordt als bijna in gevaar beschreven. 43 soorten beschouwt men als momenteel niet in gevaar. Voor de overige zijn er onvoldoende gegevens of zijn deze al regionaal uitgestorven.

De steenrode heidelibel werd in de rode lijst opgenomen als kwetsbaar omdat ze in de voorbije 10 jaar sterk is achteruit gegaan. Het is een soort die houdt van voedselarme wateren. Geen wonder dus dat ze in Vlaanderen, met zijn nog steeds veel te hoge stikstofneerslag, in gevaar komt.

Bruinrode heidelibel

Grote keizerlibel

Houtpantserjuf

Waargenomen libellen aan de Turfmeersen tussen 2013 en 2023 (rood= zeldzaam)

Boven: paardenbijter

Onder: bloedrode heidelibel

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
grote keizerlibel	x	x	x		x	x	x	x	x	x
paardenbijter	x	x	x	x			x	x	x	x
bloedrode heidelibel	x	x		x	x	x	x	x	x	x
bruinrode heidelibel	x	x	x	x			x	x	x	x
zwervende heidelibel	x							x		
steenrode heidelibel	x									x
gewone oeverlibel	x		x	x	x			x	x	x
azuurwaterjuffer	x	x	x	x	x		x	x	x	x
lantaarntje	x	x	x	x		x	x	x	x	x
watersnuffel	x			x						
grote roodoogjuffer	x		x	x	x				x	x
kleine roodoogjuffer	x	x		x			x	x		
viervlek	x	x		x				x	x	
gaffelwaterjuffer	x			x			x	x		x
vuurlibel	x			x					x	x
gewone pantserjuffer	x					x	x			
tengere grasjuffer	x		x							
houtpantserjuffer		x		x			x	x		x
blauwe glazenmaker		x								
platbuik		x	x		x			x		x
glassnijder			x	x	x			x		x
tengere pantserjuffer				x		x	x	x	x	
kanaaljuffer				x						
vroege glazenmaker				x				x	x	
bruine winterjuffer				x				x	x	x
vuurjuffer				x				x		
smaragdlibel				x	x			x		
zwervende pantserjuffer						x	x	x	x	x
zuidelijke glazenmaker						x	x	x		x
tangpantserjuffer							x			
zuidelijke heidelibel								x	x	
variabele waterjuffer								x		x

Meer weten?

<https://www.odonata.be/>

<https://www.vlinderstichting.nl/libellen>

<https://pureportal.inbo.be/nl/publications/iucn-rode-lijst-van-de-libellen-odonata-in-vlaanderen>

Zelf ontdekken?

Als het weer wat meezit zullen er tijdens onze wandeling op de Turfmeersen op 11 juni zeker wat juffers en echte libellen rondvliegen. En als we de waterdiertjes eens wat nader bekijken zullen er ook wel libellenlarven te bespeuren zijn.

De geuren en kleuren van het Heidebos

TEKST: SABINE DE PAUW

FOTO'S: Wim Van Sompel, Maatje den Herder, Robby R., Annick Vercaemer, Stefan Ingels, Hugo Willocx, Gert Du Cheyne, Lieve Jacobs, Marc Tielemans, W. Van de Velde.

De getande kaaszwam is een zeldzame buisjeszwam die voorkomt op levende en dode loofbomen, een zgn. necrotrofe parasiet.

Het is een middelgrote, wit tot okerkleurige kaaszwam met tandjes op de onderzijde en daardoor goed herkenbaar.

Hij komt vaak meerdere keren op dezelfde standplaats voor en meestal op beuk en eik.

De spechtinktzwam is een zeldzame plaatjeszwam die vooral op humusrijke bodem van loofbos en rijk zand voorkomt, vaak in de buurt van beuken.

Hij heeft een donkerbruine/grijze ei- of kegelvormige hoed. Eerst is deze bedekt door een wit viltig velum. Bij het uitgroeien van de hoed echter breekt dit open in onregelmatige banden en doet ons denken aan de veren van een grote bonte specht.

<p>TRIKS</p> <p>KAPSALON/ SCHOONHEIDSZORG</p> <p>0476206391</p>	<p>TRIKS</p> <p>op afspraak</p> <p>0476206391</p> <p>BEO886835861</p> <p>triks.inge@gmail.com</p> <p>Hellestraat 6</p> <p>9080 Zaffelare</p>
---	--

Koningivaren is een vrij zeldzame varen in het Heidebos daar hij vooral voorkomt in vochtige loofhoutbossen, veenmoerassen en aan beschaduwde slootkanten ... en ook geteeld wordt als sierplant.

De plant heeft dubbelgeveerde geelgroene bladeren en kan tot honderd jaar oud worden.

De sporen zijn rijp in juli - augustus en komen enkel van de binnenste bladeren.

De oranjerode hertenzwam is een zeer felgekleurde plaatjeszwam, die leeft op dood hout en boomstronken. Deze zeldzame saprotroof is dus afhankelijk van voldoende dood hout in het bos. Het is dan ook van groot belang dat er voldoende dood hout in het bos aanwezig is en blijft, zowel liggend of staand.

De havik is een veel voorkomende standvogel. Hij kan vanop afstand verward worden met sperwer, doch deze laatste is merklijk kleiner.

Als paar bezet hij zijn territorium voor het leven. Hij voedt zich met duiven, spreuwen, konijnen en eekhoorns.

Ze nestelen in een boom, vaak dicht bij de top. Het nest ziet er vrij slordig uit en wordt gebouwd met dode takken, schors en/of dennennaalden. Doorgaans heeft hij een legsel van 2 à 3 eieren per jaar.

In augustus werd een kraamkolonie van wel 102 uitvliegende rosse vleermuizen waargenomen bij valavond. De kraamkolonie huisde in een boomholte van een oude Amerikaanse eik. De kolonie bestond enkel uit vrouwtjes en jongen.

De rosse vleermuis is de grootste vleermuis in Vlaanderen met een spanwijdte van bijna 40 cm.

De rosse vleermuis lijkt in onze contreien niet zo sterk te migreren. Hun zomer - en winterverblijf ligt dan ook vaak niet ver uiteen.

De Europese rode eekhoorn is een allesetend knaagdier. Hij houdt geen winterslaap, maar wel een soort winterrust. Hierbij verlaat hij enkel het nest om de voedselvoorraad aan te spreken. Zijn metabolisme draait dan op een lager pitje. Het nest bevindt zich in bomen op min. 6 m hoogte. Je ziet ze vaak spiraalsgewijs rond een boomstam klimmen. Dit doen ze om te ontkomen aan hun natuurlijke vijanden zoals marters, roofvogels en huishonden en -katten.

De oranje luzernevlinder werd nog waargenomen in november! Als imago komt hij vooral voor op klavervelden. Zijn vliegtijd reikt van maart tot en met (jawel) november. De rupsen leven ook op talrijke soorten vlinderbloemigen. Het is een Midden- en Zuid-Europese soort die als trekvlinder ook noordelijker dan België kan worden aangetroffen.

De Europese hoornaar of paardenwesp is met zijn lengte van 3,5 cm de grootste wespachtige van België en Nederland. Ondanks zijn grootte en luide gezoem is hij niet agressief. Hoornaars gebruiken gif om insecten te doden om vervolgens tot een papje te vermalen en aan de larven te voeren. Het bolvormig nest wordt gemaakt van cellulosevezels van bomen. Anders dan bij de honingbij is in het nest van de hoornaar geen honing aanwezig.

De ruige dwergvleermuis werd foeragerend als enkeling waargenomen met behulp van een batdetector. Ze leven in natte bossen en waterrijke gebieden, waar ze zich voeden met insecten die ze vliegend vangen na zonsondergang. Ze migreren over afstanden tot 1.900 km tussen zomer- en wintergebied en dit vanuit Noord-Oostelijk Europa in Zuid-Westelijke richting. Het Heidebos is dus slechts een tussenstop voor hen.

Sleeplife is exclusieve dealer van
ergo sleep

Sleeplife
Voelbaar beter slapen

BESTE
WINKELKETTEN VAN
BELGIË
2022-2023
SLEPTE

Gent-Oostakker

Antwerpsesteenweg 1124

(Naast afrit R4 Lochristi)

T. 09 355 98 01

di-vr: 9:30u-18u / za: 10u-18u
zondag en maandag gesloten

Maldegem

Koning Leopoldlaan 20F

T. 050 89 60 70

ma-za: 10u-18u
zondag gesloten

Sint-Niklaas

Heidebaan 13

(Naast Gamma, AVA papierwaren
en DSM Keukens)

T. 03 778 23 20

ma-za: 10u-18u / zo: 14u-18u
dinsdag gesloten

sleeplife.be

matrassen - boxsprings - lattenbodems - hoofdkussens - beschermers - dekbedden - bedtextiel

Drinks

MAURICE DE CLERCQ & ZOON

MOURICE DE CLERCQ & CHANDON
CHAMPAGNE

Adres

Dorp-Oost 133
9080 Lochristi

Contact

Tel. 09/ 355 57 55
Fax 09/ 355 54 05
info@drinksdeclercq.be

Openingsuren

maandag-vrijdag: 8u30-19u
zaterdag: 8u30-18u30
zondag: 9u-12u

Heidebossprokkel

TEKST EN FOTO'S: GERT DU CHEYNE

Kruuk kruuk kruuk kruuk klinkt het, gevolgd door een zachte plof tegen een boom en onmiddellijk gevolgd door een schrill ietwat klagelijk klie-eh. Zowat een meter boven de grond piept een mannetje zwarte specht van achter de boom. Het blijft steeds een schitterende ontmoeting met deze bijna halve meter grootte specht met zijn knalrode kruin. Ik wacht nog even tot hij geheel zichtbaar is en druk enkele keren af. Dit moet enkele mooie foto's opleveren denk ik bij mezelf. Het wordt nog beter als hij net tot onder de kruin van de beuk komt en een bestaand hol even inspecteert.

Regelmatig word ik aangesproken dat, gezien mijn foto's het toch niet zo slecht gaat met de natuur. Wel, beste mensen, ten dele klopt dat misschien wel en dan denk ik vooral aan typische bosvogels maar door de band is het toch behoorlijk triestig gesteld. En wellicht ben ik ten dele ook schuldig aan de verkeerde perceptie die mensen soms hebben bij de foto's die ik maak of de artikelen die ik hier schrijf dat het allemaal zo erg niet is. Hetzelfde ervaar ik nu nog meer bij de reacties van de onovertroffen film "Onze Natuur". Een schitterende film over de natuur in België. Het laat de natuur in ons land inderdaad op zijn mooist zien. En net zoals bij mijn foto's is het ook bij deze film de bedoeling om de natuur van bij ons beter te leren kennen bij het publiek en te laten zien dat die ook zeer waardevol is.

Maar neen, het gaat niet zo goed met de natuur. Als tiener schreef ik al steevast mijn waarnemingen van vogels op in een klein logboekje, later tikte ik die uit in jaarljsten. Vooral de broedvogels hebben steeds mijn interesse gehad. En dankzij die notities weet ik maar al te goed dat het niet goed gaat. Want vaak merk je niet altijd direct dat een soort achteruitgaat. Plots is de soort helemaal verdwenen.

Neem nu de ringmus, het kleinere en kleurrijker broertje van onze huismus. Halfweg de jaren 90 merkte ik op dat in de nestkastjes in mijn tuin de ringmussen vaak onbevruchte eieren hadden. Dus begon ik meer en meer te letten op deze vogeltjes in mijn omgeving en langzaam liepen hun aantallen achteruit. Nu is de ringmus al ruim 10 jaar geen broedvogel meer in Wachtebeke en Moerbeke. Zo verging het ook de grote karekiet, grauwe gors, geelgors, graspieper,... allemaal verdwenen als broedvogel. Andere soorten houden nog net het hoofd boven water zoals zomertortel, veldleeuwerik of grote lijster, maar wellicht niet lang meer. Kortom, mijn kinderen hebben al heel wat soorten gemist hier. Elke generatie krijgt de afgezwakte biodiversiteit te zien dan de vorige! Onlangs las ik in een artikel dat Wachtebeke het laatste 'bolwerk' van de regio was voor

de zomertortel en grote lijster. Bolwerk!! Vorig jaar broedde er wel geteld 1 koppeltje zomertortel en 3 koppels grote lijster! Dan moet je weten dat 40 jaar geleden beide soorten hier met tientallen koppels broedden.

Kortom onze natuur verdient beter en het wordt hoog tijd dat onze beleidsmensen dat inzien en dan is een film zoals 'Onze Natuur'* hopelijk een eye-opener, voor er nog meer verdwijnt.

* www.onzenatuur.be/

* Je kan de reeks herbekijken op www.vrt.be/vrtnu/a-z/onze-natuur/

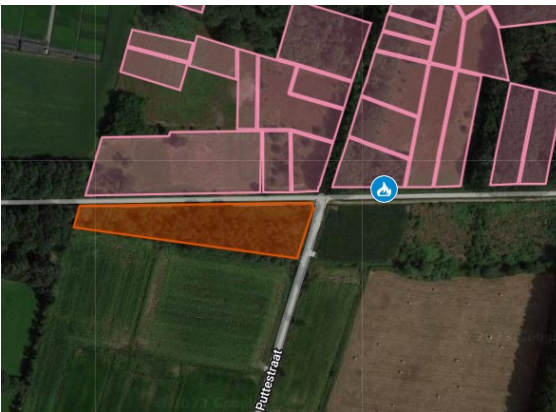

Heidebos en zandberg groeien

TEKST: SABINE DE PAUW KAARTJES: MARC GEERINCK

Rond de jaarwisseling 2022-2023 kochten we in Wachtebeke en Moerbeke 3 nieuwe percelen aan. Twee aan het Heidebos, respectievelijk met een oppervlakte van 5048 m² en 947 m² (bovenste twee kaartjes) en één op de Zandberg met een oppervlakte van 1413 m² (onderste kaartje). Het aangekochte stukje is rood ingekleurd.

Het grootste perceel (in het Heidebos) is een jong loofbos gelegen langs de fietsroute. Het kleinste is begroeid met grove den, populieren en cipressen.

Het perceel aan de Zandberg is hoofdzakelijk begroeid met grove den.

Alle 3 de percelen zijn vrij van "koterijen" wat onze beheerploeg heel wat sloopwerk bespaart.

De nieuwe percelen palen op één na aan eerder verworven percelen en maken nu volwaardig deel uit van de natuurgebieden Heidebos en Zandberg.

Hiermee breiden onze natuurgebieden verder uit met als doel de biotopen van verschillende planten- en diersoorten te vergroten en dus hun overlevingskansen te verhogen. Door steeds meer natuur in bescherming te nemen vergroot de biodiversiteit.

Elke zondag is er schepijs en kruidenmengsels van 14:00u tot 17:00u.

Tijdens de week is het enkel afhalen van dozen ijs na afspraak.

Dit bij een kruidig gezin waar iedereen zijn ijsje bijdraagt.

Vieruitersten 1 9185 Wachtebeke België

Word jij ook vrijwilliger?

Kom eens meedoen op de Natuurpunt Startdagen

Wist je dat Natuurpunt volledig gedragen wordt door vrijwilligers? Samen beheren we meer dan 500 natuurgebieden en breiden die jaarlijks uit met ongeveer 1.000 hectare. Overal in Vlaanderen bestuderen we de natuur en organiseren we activiteiten voor jong en oud. Iets voor jou? Deze lente organiseert Natuurpunt Startdagen om alle geïnteresseerden op een leuke manier op weg te helpen. En ook onze afdeling doet mee.

Kom je eens meedoen? Da's een keigoed idee ...

- **Je versterkt de natuur in je buurt.** Meer en betere natuur is goed voor de biodiversiteit, voor het klimaat en voor de gezondheid van de buurtbewoners.
- **Je leert nieuwe mensen kennen.** Samen de handen uit de mouwen steken is plezierig. Natuurpunters maken het graag gezellig met een hapje en een drankje.
- **Je leert veel bij over de natuur.** Al doende leer je. Voor je het weet noem je alle planten en dieren bij naam en bouw je mee aan een natuurinclusief Vlaanderen.

We staan voor je klaar op de Startdagen, bij ons op 18 en 25 maart, telkens om 9u en 13u30, Parking 2, Heidebos

Natuurpunters kom je overal tegen. Samen werken we elk jaar meer dan twee miljoen uren voor onze natuur. En nog steeds komen we handen te kort. Kom je een dagje meedraaien? Ook bij ons ben jij van harte welkom, of je nu veel of weinig tijd hebt, iets kent van de natuur of helemaal niet.

- **Wil jij vooral fysiek aan de slag?** Dan kan je helpen om de heide te verzorgen, wandelpaden onderhouden of wilgen te knotten, .
- **Wil je de natuur bestuderen?** Dan kan je waarnemingen doen of in een werkgroep stappen.
- **Hou je van het sociale contact?** Dan kan je de boshut helpen open houden of activiteiten organiseren.

Kortom, voor ieder wat wils. Kom naar de Startdag bij ons en ontdek waar jij je voor wil inzetten!

Kom naar de startdag op 18 of 25 maart in het Heidebos

Wil jij ook wat vrije tijd schenken aan de natuur in eigen omgeving?

Op **18 en 25 maart 2023** organiseren we **startdagen** voor iedereen die de sfeer even wil komen opsnuiven bij onze lokale afdeling van Natuurpunt. Bij aanvang van iedere halve dag krijg je kort een woordje uitleg over de mogelijke taken als vrijwilliger binnen onze lokale afdeling. Je kiest zelf of je een halve dag of langer wil blijven. Na de info steken we samen de handen uit de mouwen om de heide te verzorgen samen met een groep enthousiaste vaste vrijwilligers. Mocht het fysiek niet lukken om te helpen bij de heidezorg, ben je uiteraard gewoon welkom op de intro.

Kom je niet graag alleen? Breng een vriend of familielid mee. **Iedereen is welkom.** Voorkennis is niet nodig. Je leert in ieder geval heel wat nieuwe mensen kennen. Veel handen maken werk licht ... maar vooral leuk!

Interesse? Meld je even aan op info@heidebos.be, alsook welke (halve) dag je verkiest te komen en met hoeveel.

Heel graag tot dan!

www.heidebos.be/kalender of

www.natuurpunt.be/agenda/startdag-nieuwe-vrijwilligers-heidezorg-het-heidebos-60510

Een kleine greep uit vrijwilligerstaken

Wil jij ook wat vrije tijd schenken aan de natuur in je omgeving? Dan is een van volgende taken misschien wel iets voor jou. Een eerste greep uit mogelijke taken waar je bij Natuurpunt Moervaart-Zuidlede mee aan de slag kan. Veel taken kunnen in groep of individueel, zoals je zelf wil.

- soep maken, wafels of ander lekkers bakken op activiteiten
- lay-outen van ons tijdschrift "van Hei naar Turf"
- 4 x per jaar ons tijdschrift bussen in gemeenten Lochristi, Wachtebeke en Moerbeke
- etiketten afdrukken, het tijdschrift rondbrengen bij onze uitdelers (die te voet of met de fiets uitdelen)
- een artikel schrijven over de lokale natuur in het tijdschrift
- cake en koffie verzorgen op een werkdag in de boshut of bij een activiteit
- afsluiting en rasters controleren, herstellen en vrijhouden van bramen en varens, 2-tal keer per jaar
- wandelpaden onderhouden, o.a. zwerfvuil ruimen, vrijhouden, bewegwijzering aanbrengen, herstellen
- bramen en omgevallen bomen verwijderen
- berkjes verwijderen op heidepercelen
- tractor en groot materieel onderhouden, o.a. smeren, nazicht, laswerk, kleine herstellingen
- een groep gidsen en je kennis overbrengen over vlinders, wilde bloemen, insecten, ...
- administratie verzorgen van de bomen - en struikenverkoop
- helpen bij het sorteren van de bomen en struiken tijdens de verkoop
- info-avonden op het getouw zetten
- ...

Terugblik winterwandeling Turfmeersen

TEKST EN FOTO'S: ROSEMARIE THEUWISSEN

Er stond een gure noordenwind onder een grijsgraauw wolkendek. Toch stonden 16 geïnteresseerden aan de Terwestbrug om samen naar de Turfmeersen te wandelen. Een grote zilverreiger trok onze aandacht. Over de natte velden was zijn witte, rijzige gestalte te zien. Met de verrekijker zagen we ook talloze ganzen. Iets verder stal een biddende torenvalk de show. Ondertussen ontdekte Luc aan de andere zijde in de verte een tweede grote zilverreiger tussen meer dan 10 reeën.

Verrekijkers werden doorgegeven zodat iedereen de kleine stippen kon bekijken. Een zwerm kieviten en drie soorten eenden op de Turfmeersen maakten het plaatje compleet. De Moereloop was door de overvloedige regen gezwollen tot over zijn bedding en vele plassen op de weide zaten onder een laag ijs. Afsluiten in de schuur met warme soep, een koffie en/of gebak deed deugd.

Een van de vele natuurzorgdagen

FOTO'S: MAATJE DEN HERDER

Op een van de maandagwerkdagen werd alle overgebleven maaisel van de varens op de grote vlakte in het Heidebos samengeharkt, opgeraapt en afgevoerd met de kruiwagens.

De varens op deze vlakte worden gemaaid. Het is belangrijk dat het maaisel zo goed mogelijk wordt afgevoerd.

Alle strooisel dat blijft liggen is nefast voor het herstel van de heide en heischraal grasland dat we daar voor ogen hebben. De afgemaaide varens bevatten teveel voedingsstoffen en moeten dus afgevoerd. Dit gebeurt meestal machinaal, met een opraapwagen. Maar als dat niet voldoende gelukt is, kan vrijwillige man- en vrouwkracht wonderen doen!

Restaurant De Moervaartheeve

Peene 5b
9185 Wachtebeke
09 342 77 61

Welkom in De Moervaartheeve!

Geopend van woensdag tot en met zondag.
Gesloten op maandag en dinsdag.

Speelhoek en speeltuin, terras en tuin.
Ligging dichtbij het Heidebos.

SOS fiets Fietsenmaker

Fietsen - E-bikes - herstellingen

Opperstraat 48
9180 Moerbeke-Waas
0485/103.028
Info@sosfiets.be

eBike Service

VELO@VILLE

NORTA[®]

www.sosfiets.be

ONZE NATUUR ♥ HEEFT JE NODIG

'Kom eens
meedoen'

Schrijf je in
voor de
Startdag in
jouw buurt

Doe net zoals filmmaker Pim: zet je in voor de natuur

Wil jij de handen uit de mouwen steken? Keigoed idee: je versterkt de natuur in de buurt, je ontmoet andere natuurliefhebbers en je leert veel bij over de natuur. Voor ieder wat wils: van grasland maaien en wilgen knotten tot activiteiten organiseren en soorten inventariseren ... Deze lente organiseren de Natuurpunt afdelingen Startdagen om alle geïnteresseerden op een leuke manier op weg te helpen.

Kom je eens meedoen? Lees snel op pagina 16 en 17.

Volg jij onze Facebookpagina?

www.facebook.com/natuurpuntmoervaartzuidlede/

Ook op onze website vind je altijd de laatste nieuwe info en kan je inschrijven voor activiteiten. Neem eens een kijkje op www.heidebos.be